

Kommunala pensionärsrådet (KPR) - Stormöte

Datum	2022-05-19
Tid	Kl. 09.00 – 11.30
Plats	Kommunhuset, kommunfullmäktigesalen

Närvarande

Eila Nilsson	Finska föreningen
Kjell Olofsson (v ordförande)	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Aagoth Lögdahl	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Stefan Aronson	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Christer Tarberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Staffan Sollén	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Anders Nylin	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Ann Norberg	PRO, Pensionärernas Riksorganisation
Berit Andersson	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Eva Wikman	RPG, Riksförbundet Pensionärs Gemenskap
Margot Falkenström	SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Maud Selinder	SKPF, Svenska kommunalpengionärers Riksförbund
Lasse Brandhammar	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Gudrun Engström	SPF, Sveriges pensionärsförbund
Niklas Säwén (ordförande)	(S) kommunstyrelsen
Christina Nordenö	(S) kommunstyrelsen
Niklas Evaldsson	(V) kommunstyrelsen
Ina Lindström Skandevall	(L) kommunstyrelsen
Åsa Ulander	(S) kommunstyrelsen
Mikael Westin	(S) kommunstyrelsen

Caroline Grafström kommunsekreterare

Inbjudna

Lars-Ove Johansson	avdelningschef, kultur- och fritidsförvaltningen
Mona Harr Ströhlein	enhetschef, Tornhuset
Hans Wiklund	projektledare, vård- och omsorgsförvaltningen
Anita Bdioui	verksamhetschef, vård- och omsorgsförvaltningen
Niklas Rahm	IT-strateg, kommunstyrelsekontoret
Anders Hedenius (S)	ordförande stadsbyggnadsnämnden

Samt 18 representanter från pensionärsföreningar i Sundsvalls kommun

1 Information om KPR

Ordförande **Niklas Säwén (S)** välkomnar alla och inleder stormötet med övergripande information om kommunala pensionärsrådets syfte och organisatoriska ställning. Han berättar om rådets arbetsformer, bland annat att det normalt är fyra sammanträden per år, att ordföranden och vice ordföranden bereder kommande möten och att protokollen delges kommunstyrelsen och socialnämnden. Rådet har även rätt att lämna remissvar på ärenden och motioner som berör äldres situation. 2019 bildades det en motionsgrupp bestående av fyra pensionärsrepresentanter som arbetar med dessa remissvar.

Niklas berättar om rådets verksamhet och aktiviteter under innevarande mandatperiod 2018-2022. Under dessa år har pensionärsrepresentanterna besvarat 19 remisser. Utöver 14 motioner har man lämnat synpunkter på kommande översiktsplan, idrottspolitiska strategin, riktlinjer för färdtjänst och kontantfria bad. Under 2019 gjordes studiebesök vid äldreboenden och en ny arbetsordning antogs i oktober 2021. Rådet får kontinuerliga rapporter om kommunens ekonomi och kollektivtrafik är också ett återkommande ämne på agendan. En särskild arbetsgrupp har arbetat fram förslag om volontärverksamhet inom äldreomsorgen och rådet har även deltagit i processen inom vård- och omsorgsnämnden med att ta fram ett 10-punktprogram för framtidens äldreomsorg. Rådet har även varit involverat i framtagande av lokalbehovsplan för äldreomsorgen/boendeformer för äldre, digitaliseringsfrågor, friskvård för seniorer (gratis badtider) och mötesplatser för pensionärsorganisationer. Under pandemin har rådet genomfört digitala möten enligt sammanträdesplanen och uppdaterades då om smittoläget och bemanningssituationen inom äldreomsorgen.

Kommunsekreterare Caroline Grafström visar hur kommunala pensionärsrådets sida på Sundsvall.se ser ut och var man kan hitta protokoll och annan information som t ex rådets arbetsordning.

2 Kommunstyrelsens vice ordföranden informerar

Kommunstyrelsens vice ordförande **Niklas Säwén (S)** inleder med att informera övergripande om ”Sundsvalls Väg framåt”. I samband med varslen 2020 kraftsamlade kommunen så att den strukturomvandling som nu sker kan vändas till en positiv tillväxt i Sundsvall och regionen. Målet blev att skapa 5000 nya jobb till 2030. Det blev viktigt att identifiera potentiella nyetableringar och branscher för att skapa förutsättningar för tillväxt. Att tillskapa markytor för nya industrier prioriteras och kommunen har även köpt mark i en annan kommun (Timrå) för att möjliggöra en större etablering i området. I sammanhanget är det också viktigt att arbeta aktivt med kompetensförsörjning.

Infrastruktur och kommunikationer – Sundsvalls kommun har valt att investera betydande summor i infrastruktur för att få största möjliga effekt av nationella, statliga investeringar. Ett nytt resecentrum binder ihop buss- och järnvägstrafiken. E14 från Timmervägen-Blåberget har färdigställts av Trafikverket och nästa sträcka fram till Matfors är med i regeringens plan för infrastrukturens utbyggnad. Logistikparken byggs just nu vilket kommer leda till mer hållbara transporter. Logistikparken möjliggör en flytt av transporter med farligt gods från centrala

delarna av stan. Ett viktigt mål är att få ett dubbelspår av Ostkustbanan från Gävle till Härnösand.

Bostadsbyggande – Det har inte byggts så mycket i Sundsvall sedan branden. Norra Kajen är ett av områdena som fortsätter växa och utvecklas till en egen stadsdel. Nybyggnationerna i Alliero är nästa stora projekt som nu påbörjats. Rosenborgskajen ska rustas upp och utformas för bebyggelse. För att kunna öka från 5000 till 17000 invånare behöver centrala innerstaden växa och förtätas men det är givetvis även viktigt att bebyggelsen växer utanför centrala Sundsvall. Därför görs stora vatten- och avloppssatsningar vid bl a Njurundakusten och det planeras för ett trygghetsboende i Matfors. Villatomter bör tillskapas i attraktiva områden.

”Ett Sundsvall som håller ihop” – Majoritetens huvudprioritering är att utjämna sociala skillnader i levnadsvillkor. I ett flertal kommundelar är arbetslösheten och sjukskrivningstalen högre och utbildningsnivån lägre än i andra områden. För att komma till rätta med detta koncentreras samarbetet mellan kommunens förvaltningar och bolag för att utjämna sociala skillnader till fem områden: Nacksta, Bredsand, Ljustadalen, Sundsbruk, Skönsberg och Kvissleby. Det har upprättats lokala områdesplaner och utpekade kommunala nämnder och bolag ansvarar för att samordna åtgärder/satsningar i respektive område. Det är viktigt att agera nu och göra rätt saker. Särskilda prioriteringar är att bryta långtidsarbetslöshet, förbättra skolresultaten, ge möjligheter till en aktiv fritid, arbeta förebyggande och bryta ensamhet.

Klimatneutralt Sundsvall 2030 – Hur kan Sundsvall vara med och bidra till ett bättre klimat? Det är en gemensam uppgift för hela samhället men kommunen måste ta ansvar och påverka den egna verksamheten. Viktiga åtgärder är bland annat elektrifiering av kommunala transporter, energieffektiviseringar, ökning av andelen egenproducerad el, minskning av utsläpp vid avfallsförbränning, öka klimatkrav vid upphandlingar och att öka resandet med kollektivtrafik. Ett bra exempel på viktig, grön industrialisering är etableringen av Renewcell i gamla Ortviksfabriken.

Niklas avslutar med att prata om framtidens äldreomsorg. Det finns en demografisk utmaning i hela Sverige och satsningarna i Sundsvall handlar bland annat om att skapa bättre arbetsvillkor för personalen, utöka antal äldreboendeplatser, utveckla tidiga insatser och förebygga ensamhet. Ett flertal investeringsbeslut är redan tagna och utbyggnader av bl a Solhaga pågår.

3 Möteslokaler för pensionärsorganisationer

Niklas Evaldsson, ordförande kultur- och fritidsnämnden inleder med att berätta om Tornhuset på Köpmangatan som tidigare inhyst bland annat bibliotek och kårhus. Huset har nu byggts om och renoverats för att skapa en ny mötesplats i centrala Sundsvall. Verksamheten vänder sig till ungdomar mellan 16-25 år men i huset finns samlings- och möteslokaler att hyra för föreningar, organisationer, företag och privata aktörer.

Avdelningschef för ungdomsavdelningen **Lars-Ove Johansson** berättar att han har mött många pensionärsgupper i kommunens lokaler då dessa är lediga under dagtid, bl a i Unga magasinet. Just den verksamheten och även Musik i Domsaga flyttar nu in i Tornhuset. Ca 20 miljoner kronor har det kostat att renovera lokalerna som nu ska nyttjas både dagtid och

kvällstid. Först och främst är det ett aktivitetshus för ungdomar mellan 16 och 25 år. I byggnaden finns café, musikstudios, konsertlokaler och plats för konstutställningar, men även en verkstad för bl a återbruk av gamla möbler.

Enhetschef **Mona Harr Ströhlein** som ansvarar för Tornhuset berättar mer om de olika lokalerna och verksamheten. En grupp med ungdomar har deltagit i planeringen av innehållet och kom även med namnförslaget. Mona informerar om att det kommer att kosta att vara i lokalerna men att det är priser i nivå med andra ungdomslokaler. Taxor beslutas av kultur- och fritidsnämnden i juni. Huset är öppet för ungdomsverksamhet tisdag-fredag.

Lokaler:

- Ordensalen (max 150 personer) Har tillgång till enklare ljudutrustning samt mobil scen. Är lämplig för t ex föreläsningar och konserter. Det kan finnas behov av att hyra värd (för öppning, lås och larmning) och tekniker.
- Tornsalen - Den stora konsert- och evenemangsalen som tar in max 350 personer. Där kan man genomföra musikevent med ljud- och ljusutrustning eller större konferenser. I anslutning till lokalen finns även en enklare servering som arrangören kan låna för fika/catering.
- Caféet Rockaden - Ett rum i anslutning till caféet som ligger närmast Köpmangatan. Där finns en scen, enklare ljud/ljus och projektor. Här kan mindre framträdanden, föreläsningar och andra aktiviteter som exempelvis filmvisning äga rum.
- Mindre konferensrum för 12 personer finns i gatuplan är även tillgänglig för bokning utanför öppettiderna. Då används "tagg" för att ta sig in i lokalen själv.
- För ungdomar finns även studierum, ateljé och verkstad, replokaler och musikstudio.

En del av Tornhusets lokaler kommer att kunna bokas genom ett bokningssystem på hemsidan som lanseras under hösten 2022. Innan det kommer på plats kan man höra av sig till kultur- och fritidsförvaltningen för bokning. Invigning av Tornhuset sker den 20 maj kl 16. Sedan är det öppet hus tis-ons kl 15-22 med rundturer i lokalerna varje halvtimme.

Fråga ställs om det finns någon hiss i huset. Mona svarar att det finns det.

Fråga ställs om mötesplatser utanför centrum. Hur blir det t ex i Kvissleby då det inte finns någon styrelse för Folket Hus som kan bedriva verksamhet och hyra ut lokaler till andra föreningar. Niklas svarar att kommunen på olika sätt försökt stötta Folkets Hus-föreningen att fortsätta bedriva verksamhet där, bland annat genom ett utvecklingsbidrag från kultur- och fritidsnämnden och kortare hyreskontrakt. Kommunen hoppas att föreningen ska kunna fortsätta bedriva sin verksamhet, men att kommunen själv inte har några planer att agera lokaluthyrare.

Gällande tillgång till kommunala lokaler för föreningar berättar Niklas Evaldsson kort om projektet "Skolan mitt i byn" som handlar om att skolan inte bara ska vara en plats som man går till under vissa tider under dagen, utan ett kunskapscentrum som är integrerat på fler plan i det lokala samhället. Lokalerna ska t ex kunna användas av föreningar och näringsliv då skolan inte öppen.

4 Vård- och omsorgsförvaltningen informerar

Verksamhetschef **Anita Bdioui** ger en uppföljning gällande punkterna i vård- och omsorgsnämndens 10-punktprogram för framtidens äldreomsorg.

Äldres boende

Uppdraget att upprätta riktlinjer biståndsbedömda trygghetsboenden har genomförts. För att få tillgång till en sådan trygghetsbostad krävs ett biståndsbeslut från kommunen. Servicehusen är inte optimala och planering kring vilka servicehus som ska omvandlas till andra typer av äldreboenden pågår. Dialog har bl a inletts med fastighetsägaren för Matfors servicehus.

Förebyggande arbete mot ensamhet och otrygghet

Ett uppdrag är att utveckla träffpunkterna. Ny verksamhet planeras i Indal och Matfors och aktivitetssamordnare har anställts. Förvaltningen arbetar med uppsökande verksamhet för undersöka om personer som har hemtjänst även skulle vilja ha aktivering och kan tänkas vilja komma till en träffpunkt. Ett uppdrag var att se över insatsen ”aktivitet” i hemtjänsten men det har främst varit fokus på aktiviteter på särskilda boenden kopplat till att utveckla volontärverksamheten inom äldreomsorgen.

Digitalisering för ökad trygghet och mer tid med vård- och omsorgstagaren.

Förvaltningen ska lämna förslag om insatser i hemtjänsten som kan lösas med tekniska eller digitala verktyg. Utveckling av hjälpmedel har påbörjats. Niklas Rahm informerar mer om detta. (Se nedan.)

Utveckla demensvården

Ett uppdrag var att utöka platserna på daglig verksamhet vilket har lett till att ett nytt aktivitetscentrum öppnat i Njurunda. Undersköterskor som har specialkompetens inom demensvård ska anställas. Demensplatser på boenden är för få och nu ska ett antal somatiska platser omvandlas till demensplatser. Kriterier för demensenhet på särskilt boende har tagits fram.

Det ska ske en förstärkning av samarbetet med regionen kring demenssjuka. Inget avtal är ännu upprättat med regionen men samverkansformer har etablerats. Via demenscentrum har anhöriggrupper för unga dementa startats.

En hållbar personalförsörjning

Förvaltningen arbetar med en kompetenshöjningsplan. Många av personalen har utländsk bakgrund och språkkompetensen måste utvecklas. I ett språkpaket ska kraven på nödvändiga språkkunskaper förtydligas, utbildning erbjudas och andra stödinsatser sättas in. Språkbud har inrättats bland personalen för att stötta i svenska språket. En app i telefonen med skriftliga instruktioner har utarbetats för hemtjänstpersonalen. Ytterligare utbildningar ska köpas in.

Ett uppdrag handlade om insatser för att avlasta undersköterskor med serviceuppgifter och renodla undersköterskans uppgifter. Man har inte kommit så långt i det arbetet men förvaltningen tittar på hur detta görs i andra kommuner. Efter sommaren ska en arbetsgrupp tillsättas.

Fråga ställs om antalet platser för demenssjuka? Anita svarar att på Solhaga tillförs ett 90-tal nya platser men det är inte klart än hur många av dessa som blir dementplatser. Hälften av platserna på boendena är demensplatser.

Fråga ställs om hur stor medvetenheten är i frågan om hur inredning (färger, mönster och möbler) i lokaler på äldreboenden påverkar de boendes mående. Anita svarar att många boenden inreddes för mer än 20 år sedan då kunskapen om detta inte var lika god. Utvecklingen går framåt och vid nybyggnation eller renovering finns dessa frågor med i lokalutformningen.

Projektledare **Hans Wiklund** ger information om "Nära vård" som är en reform från staten för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem. Vården behöver komma närmare patienten och brukaren och utvecklingen pågår på lokal, regional och nationell nivå. Nära vård är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg som utgår från individuella förutsättningar och behov, bygger på relationer, är hälsofrämjande, förebyggande och proaktiv. Det ska bidra till jämlik hälsa, trygghet och självständighet för kommunens invånare och grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit.

Det är viktigt att förbättra den förebyggande vården och målet är även att vården ska uppfattas sömlös; där administrativa och organisatoriska gränser inte utgör systemhinder. Samarbetet mellan regionen, primärvården och hemsjukvården måste förbättras.

Verksamheterna måste driva utvecklingen och det blir en tankevända hos de som arbetar med vård- och omsorg då det gäller att tänka annorlunda och göra nytt. Det finns statliga medel för arbetet men det är människorna som måste förändra arbetssätt samtidigt som det är viktigt att inte tumma på patientsäkerheten. Man kan inte stänga ner verksamheten medan man hittar nya arbetssätt utan det pågår löpande.

Digital teknik kan skapa bättre förutsättningar för en bra vård. I Indal-Liden bedrivs ett pilotprojekt för digital hemsjukvård. Tanken är att utveckla teknik för att ge en personcentrerad vård och omsorg i hemmet i så stor utsträckning som möjligt och på så sätt slippa onödiga resor till hälsocentral och sjukhus. Där har patienter fått en surfplatta för att kunna kommunicera med hemsjukvården. Piloten berör hemtjänsten, hemsjukvården och hälsocentralen.

För att avlasta vården har det bildats ett mobilt team som ska göra hembesök med enklare läkarvård i hemmet. Verksamheten ska vara i gång innan sommaren.

Vidare berättar Hans om volontärverksamhet i äldreomsorgen som just nu pågår inom särskilda boenden men planeras att breddas till andra verksamheter. Det finns regler för kommuner ska kunna samverka med föreningar kopplat till egen verksamhet. Det ska tecknas ett IOP, som är ett avtal mellan en eller flera idéburna organisationer och den offentliga sektorn, en samverkansmodell för att gemensamt hitta lösningar på samhällsproblem. Det finns två olika sådana avtal, ett för pensionärsföreningar och ett för andra organisationer. Kultur- och fritidsförvaltningen har möjliggjort att föreningar kan söka ett extra verksamhetsbidrag om man har tecknat ett IOP-avtal.

IT-strateg **Niklas Rahm** informerar om programområdet ”Morgondagens välfärd” inom Handlingsplan för digitalisering. Han berättar om kommunens målbild för digitalisering som handlar om att förbättra kvaliteten och öka tryggheten i den kommunala servicen och effektivisera verksamheten för att frigöra tid och resurser. Enligt befolkningsprognoser kommer andelen äldre i Sverige öka markant över en 20-årsperiod och leda till att behovet av digital välfärdsteknik växer. Regeringen, regionerna och kommunerna arbetar mycket aktivt med frågan om hur teknik kan vara ett hjälpmedel inom sjukvården. Utmaningen är att behoven ökar snabbare än utvecklingen, förutsättningarna och arbetssätten.

Digital teknik handlar även mycket om den struktur som finns runt omkring själva utrustningen som t ex nätuppkoppling. Brister i ”robusthet” i ett sådant nät ledde t ex till att trygghetslarm inte fungerade. Det var inte själva larmdosan som slutat fungera.

Niklas ger några exempel pågående arbete med välfärdsteknik. I Indal/Liden bedrivs projekt om utveckling av digital och god nära vård. I projektet prövar man bl a Egen monitorering som går ut på att invånaren ska lära sig använda digitala verktyg för sin hälsa som visar vad som är normalt respektive avvikande. Man gör det själv i hemmet på egna villkor, dvs på den tid och plats som passar. Det kan handla om att mäta värden, kontrollera läkemedel och sin kost. Patienten får sedan återkoppling av vårdgivaren om mätvärdena.

Fokus ligger även på trygghetsskapande teknik i hemmet. Då används en form av radarteknik som uppfattar avvikelser, om något är på väg att hända. Den digitala tillsynen är avpersonifierad men kan upptäcka fallolyckor, rörelser som avviker från det normala, känner av om individen ropar på hjälp mm.

Vidare berättar Niklas om läkemedelsautomater som är ett digitalt hjälpmedel i hemmet för personer med kognitiv nedsättning och funktionsnedsättning att få rätt läkemedel i rätt tid. Automaterna sköter medicinöverlämning av dosdispenserade läkemedel.

Det har byggts upp en visningsmiljö i Kulturmagasinet där man kan känna på och testa välfärdsteknik. I övrigt arbetar kommunen med nyckelfri hemtjänst, utbyggnad av Wifi och nya verksamhetsstöd.

Niklas avslutar med att berätta att Sundsvall blivit utsedd till årets digitaliseringskommun 2022. I motiveringen nämndes ord som uthållighet, långsiktighet och långsiktiga politiska satsningar för att utveckla välfärden till nytta för invånare, medarbetare och samhället.

5 Dialog med politiker (gruppdiskussioner)

Deltagarna i stormötet delar in sig i mindre grupper och diskuterar ämnena Bostäder för äldre Kollektivtrafik och Äldreomsorg tillsammans med tre politiker. Vi återsamlingen redogör Anders Hedenius (S), Åsa Ulander (S) och Mikael Westin (S) kortfattat för vad som diskuterats i respektive grupp:

Bostäder för äldre: Tillskapa fler trygghetsboenden och även boståndsbedömda boenden. Man ska inte behöva bo tillsammans med dementa när man själv inte har den diagnosen utan t ex fått en stroke. Det bör bli möjligt att få bo kvar på boende även om ens partner/make dör. Det är viktigt att finnas med i ett sammanhang när man blir äldre för att inte känna sig ensam och övergiven. Förslag om kollektivboenden för äldre eller låta studenter bo subventionerat på äldreboenden mot att de delar med sig av en del av sin tid till de äldre. Antal korttidsboenden behöver utökas. Önskemål om att få tillbaka "Fixarn" igen. Förslag om att inrätta en farmaceut/apotekare för de som är över 75 år, som bl a går igenom de äldres mediciner.

Kollektivtrafik: Diskussion om resekostnader med förslag om fri bussåkning för pensionärer mellan kl 11-15 alternativt helt kostnadsfritt hela dagen. Krångligt att betala biljetter numera så det bör även gå att använda betalkort på bussen. Förslag om taxitjänst till närmaste busshållplats. Utrop saknas på bussarna.

Äldreomsorg: Diskussion om volontärverksamhet och vad som är på gång kring samverkan med pensionärsföreningar. Förslag på vad volontärer kan hjälpa till med, t ex promenader eller olika aktiviteter på boenden. Frågor om vad som sker framöver med "Ankis guldkant". Oro uttrycks över tillgången på personal och svårigheterna att få vikarier. Gruppen diskuterar vad som kan vara viktigt för att locka personal som t ex högre lön men viktigast är nog bra scheman och arbetsmiljö. Bemanningläget inför sommaren. Vikten av att även chefer inom äldreomsorgen har kontakt med anhöriga. Det är viktigt att det görs språksatsningar för personal.

/Caroline Grafström
Kommunsekreterare